

Hafid Bouazza

Paravion

roman

2017 Prometheus Amsterdam

I

Luister.

Wat klinkt als een aanmaning tot stilte – sss! – is in werkelijkheid het geluid van de wind in de bomen, een gerucht dat met vele tongen in de bladeren lispelt. En zou dat gekwetter van onzichtbare vogels niet geroddel zijn?

Het was de bedoeling dat zijn vertrek in het geheim zou plaatsvinden. Baba Balোক en zijn vrouw hadden zijn aanstaande reis voor iedereen verzwegen, uit angst voor kwaadsprekerij en onheil – het boze oog –, maar het mocht niet baten. Wie had hun gefluister in begordijnde nachten dan opgevangen? Wie weet welke onzichtbare luistervinken de zware zomerduisternissen bewonen? Zijn vrouw had op een nacht een schijnsel in de lucht gezien, het flikkerde op en verdween. Vuurvliegen misschien, maar zijzelf twijfelde er niet aan dat het het vuur was waar demonen zich elke nacht omheen scharen om opgevangen berichten met elkaar te delen. Dit deden zij gewoonlijk in de vallei Abqar die achter

hun huis lag. Een huwelijk hier, een reis daar, een bejaarde in het gemak, een maagd in het badhuis, een zwart herdertje in de namiddag: niemand was veilig voor de schelmenstreken van djinns. De tederheid van hun hoopvolle en angstige gesprekken kon zelfs met de grootste moeite de drempel van hun slaapkamer niet overschrijden: geen menselijk oor had ze dus kunnen afluisteren.

In die dagen van gedempte gesprekken en vertwijfelingen was hun samenzijn liefdevoller dan ooit. Jaren van ingehouden en huiselijke genegenheid begonnen in een korte tijdspanne de ogen van de vrouw met ongegeneerde liefde te kleuren: de irissen bloeiden open als zonnebloemen. Haar pupillen waren groot door de zwangerschap. Zij namen het beeld van haar man van alle kanten gulzig op en zij trok het met een langzame daling van haar wimpers naar binnen en sloeg het op voor later gebruik. Het was een bijna vrome beweging. De blik en liefkozingsen van Baba Balook vermildden en verjongden. Als hij haar streelde, nam elke rimpel van zijn handen deel aan zijn streelingen en zo leken ze te verbreden tot kabbelingen die over haar huid voeren en haar mondhoeken opkrulden. Zij huiverde. Zijn vingertoppen bewogen lieflijker dan een menigte tegengestelde briesjes in een appelboom, die niet zo kon blozen als zij.

Haar huid: een landschap van blank waar haar gezicht het oosten was: daar kwamen twee zonnen als blossen op – en haar borsten waren het westen: daar gingen zij als areola's onder. Zij was zo blank dat het leek alsof zij enkel in duisternis leefde, nimmer het daglicht had gezien, noch het daglicht haar. Het kon ook

liggen aan haar frequente bezoeken aan het badhuis. Ze was er dol op en bracht er vele middagen door. Haar voeten waren even rood als de aarde waarop zij liepen. De andere vrouwen, zelf hazel of mahagonie, benijdden haar alabaster. Haar naam was Mamoerra.

Wanneer haar ogen verzadigd waren van zijn beeld, vlijde zij haar broze warmte ruggelings tegen zijn boezem waar een brief lag te bonken. Zijn armen omsloten haar levendragend lijfje, omvatten haar alsof ze een mand zomervruchten was. Zij wentelde zich in zijn omarming en keek op naar hem; hij hield haar gezicht gekooid in zijn handen. Haar kin rustte waar de hielen van zijn palmen samenkwamen en hij kustte haar mond en voorhoofd. Vervloekt en nogmaals vervloekt wie de oorzaak van deze verstrengelingen had onthuld!

En al die tijd leefde de brief tussen hen als een kind of een waardevol huisdier, naast de twee geiten en de ezel.

Het deed haar pijn dat al haar voorzorgsmaatregelen tevergeefs bleken. Maar ook zij was weerloos tegen gerucht, dat nooit sliep en talrijke echo's als dienstmaagden had in de ravijnen en vlakten van noordelijk Morea (dat is Moorlant voor u, mijne heren), waar het witte gehucht moeizaam standhield op de rode aarde en alles aangreep om verstrooiing te vinden voor zijn verveeld bestaan. Een enkel woord opgevangen door een blad van de druivenrank die, zaadloos nog als het genot van een vrouw, over de muren van hun huis op kroop naar een hiernamaals van schreeuwerige markten en wie weet van zondig glas – één zo'n woord doorverteld aan de wind die het voortzegde in de vrouwenvertrekken, was genoeg om het gehucht in een staat van opwinding

te brengen, klapperend van roddels als een zeil in de wind.

Ook alle amuletten en formules die de vroedvrouwen Cheira en Heira, een onafscheidelijk stel dat Mamoerra had opgevoed, haar hadden gegeven, waren zinloos. Op de ochtend van zijn vertrek, toen dit alles duidelijk werd, huilde arme Mamoerra haar hart uit.

Tien jaar nadat diens vader, tevens Baba Baloeck geheten, was afgereisd, had Baba Baloeck, de man van Mamoerra, besloten hem te volgen. Het was zeven jaar geleden dat de brief van zijn vader hen had bereikt. Het was het jaar waarin de ezel van de burens in een ravijn was gevallen, een jaar van schaarste (de prijs van aardappels schoot omhoog). Daarna hadden ze niets meer van hem vernomen. Een uil bezocht bijna elke nacht hun huis en liet aan het raam zijn trieste oehoe horen. Dat gehuil werkte troostend en zij voelden dat alles goed was met vader. Mamoerra had een miskraam, aan haar bloeding leek geen einde te komen. Klonters bloed lagen op het witte laken. De krampen waren ondraaglijk, maar Cheira en Heira wisten haar verlichtende medicijnen te geven die haar ook wonderlijke visioenen en dromen bezorgden.

Het kinderloos stel gaf het echter niet op. Zij trotseerden de laster van de buurvrouwen – en elke vrouw was een buurvrouw daar: zo klein was dat gehucht – en hun seks werd strenger, doelgericht, maar tevens wanhopiger. Baba Baloeck mocht dan een gebrek aan verbeeldingskracht en variatielust hebben in bed, maar dat compenseerde hij door een onvermoeibaarheid die monotoon mocht zijn, maar in elk geval getuigde van wat

hij mannelijkheid noemde. Wat wil je nog meer? Zijn vrouw zweeg en had geduld.

Tijdens een wit siësta-uur kwam de zweetende en roodbestofte postbode op een gehavende en roodbestofte brommer, een Solex, aanrijden. Een wilde kudde stofwolken volgde hem. De mensen die buiten waren stopten met hun bezigheden, voorzover aanwezig, en keken hem met ontzag na. De vrouwen die binnenshuis bezigheden hadden, renden naar buiten. Voor het huis van Baba Baloeck en Mamoerra stopte hij, hij stapte af en zette zijn Solex tegen de muur. De stofwolken stierven weg.

Hij zette zijn vale pet af, veegde met zijn onderarm het zweet en stof van zijn voorhoofd en blikte met toegeknepen ogen en trillende wimpers in de zon. Na op de grond te hebben gespuugd – de mensen deinsden geschrokken terug – klopte hij op de roestige deur en overhandigde Baba Baloeck een envelop, die er gehavend en roodbestoft uitzag, alsof hij de afstand te voet had afgelegd. De hoeken ervan waren ware ezelsoren, zo vaak hadden verschillende handen eraan geplukt. Een blauw-witte postzegel met een vreemde vogel erop vermeldde de naam van het land waarvan hij was gekomen. Het adres was er sierlijk op gekrabbeld, in malievormige letters, de donkere veertjes op de witte borst van een roofvogel. Baba Baloeck bedankte de postbode, die wegreed en rode spoken achterliet. Trillend en met eerbied opende hij de envelop en vouwde de brief die enkele vellen besloeg open. Het papier was fijn en teer, enigszins korrelig als het kippenvel van een jong meisje. Huilend bekeek hij de inhoud, kustte de violette inkt met zijn donkerpaaarse lippen; en bij elk vel dat hij vasthield, huilde hij heviger.

‘Wees toch voorzichtig,’ zei Mamoerra, ‘straks vloeien alle woorden weg.’

De mensen verdrongen zich om het huis om iets op te vangen, ze keken onder de deur, één man wilde zelfs op het dak klimmen, via de druivenrank die hij onder zijn muiltjes vertrapte, maar toen hij daar een kameleon zag, viel hij geschrokken op de grond.

Baba Baloeck kwam naar buiten en de mensen schoten alle kanten op. Hij beklom zijn ezel en toog naar de stad om iemand te vinden die de brief voor hem kon lezen. Het kwam hem voor als kon hij zijn vaders woorden op zijn lippen proeven en halverwege hield hij plotseling halt en keerde hij huiswaarts, terwijl hij de ezel aanspoorde zijn sukkelige draf te versnellen. Misschien kwam het doordat hij van de inkt had geproefd, of doordat hij zijn vaders stem dacht te horen in de onbegrijpelijke woorden die hij bekeek, maar hoe dan ook, hij bemerkte dat hij de inhoud van de brief kende. De inkt vloeide in zijn aderen. De woorden waren in zijn hart gegrift.

Hij draafde op de ezel het huis binnen en voordat zijn vrouw van de schrik kon bekomen om hem ervan langs te geven – ze had net gedweild –, sloot hij zijn ogen en sprak gebiedend: ‘Luister!’

De inhoud van de brief rolde uit zijn mond. Zijn vrouw begon te snikken van vreugde.

‘Waarom heb je mij nooit verteld dat je kon lezen?’

‘Dat kan ik ook niet,’ antwoordde hij naar waarheid. Ook het adres op de envelop kende hij, evenals de naam van het land waar zijn vader was neergestreken: Paravion. Dat was de naam die vermeld stond op die grote, rechthoekige postzegel. Wit op blauw: de kleuren van Paravion.

Die nacht viel zij in slaap op de melodie van zijn vaders woorden, die hij voor de zoveelste keer herhaalde. De brief werd de oogappel van het paar.

De envelop overleefde vele jaren, en begon daarna langzaam uiteen te vallen in veerdonsjes die in het zonlicht dansten. Het vel werd grover, begon rimpels en andere ouderdomsverschijnselen te vertonen, totdat de inkt wegbloedde en het tot stof verviel dat vrolijk achter de veertjes in de lichtbanen aan huppelde. Maar de inhoud bleef bewaard op de lippen en in het hart van Baba Baloeck en nu ook in dat van Mamoerra, die de woorden tijdens haar huishoudelijke bezigheden voor zich uit bleef prevelen, zoals een andere vrouw zou neuriën of zingen. Later zou ze daadwerkelijk de woorden voor zich uit zingen. Ze had een wonderschone stem. Als kind, zo hadden Cheira en Heira haar verteld, was een nachtegaal op haar mond geland. En haar immer blozende wangen waren twee gelukkige roodborstjes. Ze hadden haar onder een boom gevonden, een vondeling, een dochter van de maan.

Baba Baloeck moest wel vertrekken. De schaarste was alleen maar toegenomen. De prijs van groenten, in het bijzonder van tomaten en aardappelen, had spectaculaire hoogten bereikt en niets, zeker het weer niet, duidde erop dat hij zou dalen. In Paravion wachtten hem vruchtbare en arbeidzame tijden. En wanneer hij terugkwam zou hij zijn vrouw kleden en kleinoden. Zij zou bloeien en gloeien van goud als een citroenboom.

Baba Baloeck en Mamoerra waren nooit geliefd geweest bij de andere bewoners. Zij werden met achterdocht bekeken. De vrouw vreesden zij enigszins, vanwege haar

onbekende afkomst en haar etherische verschijning; o dat wonder van die blanke huid die immuun was voor de dolken van hun blikken. Maar vooral vanwege haar band met Cheira en Heira, die zij als heksen beschouwden, hoewel zij veel baat hadden bij hun kruiden en amuletten, wanneer zij weer gekweld werden door duistere ziekten en kwalen. Zij geloofden dat zij de dochter was van een demon. Voor Baba Baloeck voelden zij echter enkel onverholen minachting en zij noemden hem een slaaf. Zij zouden hem allang uit het dorp hebben verjaagd als hij niet getrouwd was met haar. Die minachting en nijd gingen, zoals gewoonlijk, gepaard met nieuwsgierigheid. Dus toen de brief kwam en al hun sluipende moeite om er iets uit op te vangen nutteloos bleek, werden er beraadslagingen georganiseerd onder de indigo nachthemel: óf Baba Baloeck en zijn vrouw zouden hen deelgenoot maken van de inhoud óf zij zouden het dorp uit gestenigd worden. Het was ongehoord, al die geheimenissen van die twee. Het was een gotspe, dat was het. Zij hadden besloten zich in de ochtend voor hun huis te verzamelen en begonnen al geschikte stenen uit te zoeken; zij zouden hun plannen hebben doorgezet, had de dorpsoudste het niet verhinderd. Niet zozeer uit mededogen, maar uit angst voor de wraak van Cheira en Heira, die met hun toegeknepen ogen en trillende oogleden de mensen bijna letterlijk konden doen verstijven. Ook de kinderen kenden maar al te goed het venijn van hun vingers: hoe vaak waren zij niet geknepen als zij hen uitscholden of met stenen bekogelden. Geen mug of wesp kon zo steken als zij met hun nagels. Wanneer een deugniet toch de vermetelheid opracht om hen van een afstand te beschimpen, hadden zij, hoe ver hij ook stond,

hem al in hun klauwen – ‘kom hier, jij zoon van een eersgat!’ – en knepen erop los. Niemand durfde er iets van te zeggen, iedereen vreesde die toegeknepen mond en blik vol dreiging; en als de jongen eindelijk werd vrijgelaten wachtte hem nog een afranseling van zijn ouders. Soms wist een moeder hen er met smeekbeden van te overtuigen het slachtoffer te ontzien, want ze waren niet harteloos. De angstige ogen van de jongen zagen hun zwarte nagels vervaarlijk naderen en hij bereidde zich voor op een schreeuw die uit de diepten van zijn jonge ingewanden opborrelde, maar halverwege hielden zij halt: een moeder viel op haar knieën, rolde in het stof, kuste de zoom van hun kleren. Dan lieten zij de blaag gaan, de moeder pakte hem bij zijn bovenarm vast en sleurde hem mee naar huis, waar hij alsnog een pak slaag kreeg dat ongenadiger was dan de straf van de twee kol-len.

Soms liep een moeder een dag later de heuvel op om bij de tweeling zelf van wolfsdistel te halen om de blauwe plekken van de zoon te genezen.

Wanneer de kinderen ongehoorzaam waren, hetgeen onder de jongens een permanente staat was, hoefden de moeders maar te dreigen dat ze de twee heksen zouden halen, of ze begonnen al te huilen alsof de gevreesde vrouwen daadwerkelijk onderweg waren. Dit werkte uitstekend en na een tijd werden Cheira en Heira met rust gelaten. Zij betreurden dat af en toe.

‘Laat ze maar,’ sprak de ouderling, ‘onze tijd komt nog.’ Teleurgesteld dropen de mensen af en wierpen woedende blikken richting de deur, die een dreigement van terugkeer inhielden. Wacht maar af.

En al die tijd waren Baba Balock en Mamoerra zalig

onwetend van wat er om hen heen beraamd werd. Door de vreugde om de brief leefden zij in een lente. Zij plukten vaders woorden als appels uit elkaars lippen. Zij kustten en omhelsden elkaar. Baba Baloeke begon zelfs tijd te nemen voor het voorspel – een korte tijd weliswaar, maar toch. Het leek erop dat met de aankomst van de brief de milde geest van Paravion vaardig werd over hem. Zijn vingers hadden ijspret op haar huid. Haar speeksel was verfrissend. De hemel werd weerspiegeld in haar oogleden en vulde haar mond wanneer zij haar ogen sloot om in dezelfde duisternis te verdwijnen waarin de ongeduldige Baba Baloeke reeds verdwenen was. Maar lente of niet, geen vrucht wilde groeien in haar schoot.

De karavaan van bergen aan de kim vertrok niet en arriveerde nergens. Na enkele zomers begon in die steinige hoogten het roepen van een uil te weerklinken, elke trouwe nacht weer. De droge seizoenen trokken niet veel sneller langs dan die bergketen. Het gehuil kwam steeds dichterbij en niet lang daarna streek een uil neer op het venster van hun slaapkamer. Een witte, schedelvormige uil met nauwelijks zichtbare krullen zwart op zijn borst als een slordig handschrift en grote zwarte ogen; met zijn kop – hoehoe! – verkende hij de vier windrichtingen en vloog van huis naar huis. En twee maanden voor het vertrek van Baba Baloeke werd Mamoerra zwanger, later dan de andere vrouwen. De druiven rijpten en door hun doorzichtige huid waren pitten als foetussen duidelijk te ontwaren. Mamoerra weende parels van geluk. Voor de meeste kruiden en middelen was Baba Baloeke ongevoelig geweest, maar het insmeren van zijn voetzolen, op advies van Cheira en Heira, met

de hersenen van vleermuizen had blijkbaar geholpen.

Uit het huis van Baba Baloe kwamen pluimpjes gezwefd, wit als de bloesem van amandel en citroen. De kinderen renden erachteraan. Even dachten de mensen dat het sneeuwde, totdat de veertjes in hun handpalmen landden.

Maar wie had hun geheime beslissing verklapt?

De tweeling Cheira en Heira woonde op de top van een heuvel in een klein kreupel huisje dat onder het lommer van een johannesbroodboom stond. Deze boom was altijd gevuld met vogels en hun wisselzang, al waren zij meestal onzichtbaar. De bladeren waren altijd in beweging. De twee vrouwen waren onafscheidelijk. Niemand had hen ooit apart gezien. Hoe zij voortbewogen was ook onduidelijk, hun voeten waren onzichtbaar, de franjes van hun kleren sleepten over de grond. Zij liepen, schuifelden, of beter waggelden, of nog beter, kapselden, altijd gearmd onder de draperieën van hun slordige en overdadige kleding, ieder steunend op een stok. Ze droegen een tatoeage op hun kin, hun handen waren zwart van kwistige henna, ze waren grof gerimpeld als een rotswand of een verwrongen wilg en hun mond was nauwelijks vindbaar tussen de huidplooiën. In acht nemend dat ze enkele eeuwen oud waren (zij hadden de bergen zien opgroeien, moet u weten, mijne heren), zagen ze er nog goed uit voor hun leeftijd. Hun huid was bijna net zo gedrapeerd als hun gewaden, die zo kenmerkend waren voor oude vrouwen uit dat land: lappen stof over elkaar die her en der geknoopt waren en buidels vormden waarvan niet zeker was of ze verwelkte lichaamsrondingen waren dan wel bolle plooiën,

met veel vals en getornd gouddraad, en over het geheel droegen ze een wijde gestreepte omslagdoek. Ze bestonden uit meer lagen dan een ui.

Hun diepliggende ogen met treurige leden herbergden een levendig licht in grijs-groene irissen – ‘beweeglijke ogen’ werden ze genoemd: ogen die niets misten en een voorliefde voor de obscene kanten van het leven verrieden. Zo konden zij veel schel en schallend plezier hebben met granaatbloesems die zij op hun schoot legden en aan Mamoerra toonden als inwijding in de anatomische raadsels van het vrouwendom. Het gele poeder van de meeldraadjes bleef aan hun vingers kleven en zij lachten om de dubbelzinnige woorden die enkel vrouwen kenden terwijl Mamoerra bloosde van schaamte, al is dat moeilijk te zeggen, want ze bloosde altijd. Zij streelden haar huid en betastten haar lenige ledematen met meer wellust dan goed voor haar was.

‘We hopen dat je man wel raad weet met dit satijnen vlees,’ zeiden ze en ze schaterden het weer hoog en hinnikend uit. Zij hielden haar gezicht vast bij haar lieflijke kinnekinkijn – zo noemden ze dat – en zuchtten om zo veel schoonheid, om het kleurige palet van haar ogen en haar mond, een ibis opgerold in de sneeuw.

‘Leen ons je borsten, kind, eentje is genoeg, je moet je moeders niet onderschatten.’ Ze plukten eraan en aaiden haar lokken en heupen.

Wat zij haar leerden aan de hand van vijgen hoeft niet uiteengezet te worden.

‘Alsjeblieft zeg,’ mompelde Mamoerra.

Zij drukten haar innig tegen hun overlopende boezems aan en lachten verrukt. Hun liefde voor haar evenaarde die van een natuurlijke moeder. Zoals zij daar

onder die vijgenboom in Abqar had gelegen, een kierend molecuultje van een mens, een spartelende drop-pel van de maan, haar witte parellijfje bespeeld door groene en gele schaduwen, verspreidde ze een bedwel-mende geur, haar ogen groot en gelukkig met de hemel in de gewelven van haar oogleden.

Cheira en Heira misten vele tanden en de enkele tand die zij nog hadden was een gelig elpenbeen. De koele gedeelten van de dag brachten zij door met het zoeken naar kruiden en planten. Kibbelend, kwebbe-lend en giechelend als winkelende vrouwen zochten zij gemberen vlakten, komijnen dalen en kanelen bergpas-sen af. Hoewel de omgeving dor was – er groeiden vooral cactussen, distels en grijze, droge olijfbomen – wisten zij altijd terug te komen met grote voorraden in de schoot van hun kleren. Boeketten van verse en sap-pige planten die in waterrijke gebieden of bij bergkre-ken of in vruchtbare wadi's behoorden te groeien, in elk gebied behalve waar zij woonden. Zij verzamelden har-mal, nachtschade, wolfskruid, mandragora, papaver-bollen en moederkoren en verkochten peterselie, la-vendel, rozemarijn, koriander en kruizemunt aan de vrouwen, die zelf tevergeefs naar deze planten zochten. Elke duistere kwaal of ziekte, waaraan vooral de immer klagende oude vrouwtjes leden, wisten zij te helen met hun geneeskrachtige planten. Het was niet voor niets dat de mensen hen als heksen beschouwden.

Na elke zoektocht waren zij vrolijk, vol plezier en schunnigheden, alsof zij niet in de hitte en droogte, op dode grond en tussen kale bergen hadden gelopen, maar een middag in een knapenbordeel hadden doorgebracht.

En na elk bezoek aan hen kwam Mamoerra terug

met een of ander kruid of een amulet. ‘Laat je man dit eten of dit dragen,’ zeiden zij, ‘en de nacht zal een harem van genot voor je worden. Als het niet helpt, kom dan terug.’ Dan nam Mamoerra afscheid en liep de heuvel af. Bij de vijgenbomen aangekomen die op het stukje grond groeiden dat een erfenis was van generaties Baba Baloeck, keek zij of de vruchten al aan het rijpen waren en liep ze weer een heuvel op naar huis. De avond was geel bepoederd, de nacht viel en op het plein zag zij een vuurschijnsel.

Niet van demonen of vuurvliegen dit keer. Het waren de dorpelingen die bij elkaar waren gekomen onder leiding van de dorpsoudste, om te overleggen wat te doen nu zij op de hoogte waren van de voornemens van Baba Baloeck. De ouderling knikte onophoudelijk, zijn stok lag als een kleindochter tegen zijn borst. De muggen dansten een vuurdans. De sterren knipperden. De jongens die deelnamen aan de vergadering, waren op de schoot van hun vaders in slaap gevallen. Het instemmend knikken van sommige mannen was onopgemerkt overgegaan in knikkebollen. Nadat iedereen had ingestemd met de plannen, stonden zij jichtig en krakend op en sloften met de jongens in hun slaperige armen naar huis; daar gingen zij op hun vrouwen liggen, en niet iedereen nam de moeite hen eerst te wekken, en bevruchtten hen op precies hetzelfde moment, als op een afgesproken signaal – en dat terwijl Baba Baloeck nog bezig was met het voorspel –, behalve het uitgedroogde dorps hoofd; zijn libido was gestorven, hij sliep kreuwend en zuchtend in, naast zijn bejaarde vrouw die als een rozenstruik lag te slapen.

De volgende dag begonnen de jongens zich alvast voor te bereiden op hun toekomstige verantwoordelijkheid door hun zussen, jong en oud, te schofferen en hen het huis in te slaan. ‘Ga naar binnen!’ was de meest gehoorde kreet. De vaders zagen dit goedkeurend aan en streelden hun knokige wandelstokken waarmee zij maar weinig wandelden.

Toen Baba Baloeck vertrok waren de meisjes ellendig, alle vrouwen vier maanden zwanger en de jongens tot monsters uitgegroeid.

Op de dag voor zijn vertrek keek Baba Baloeck uit over zijn vijgenbomen in de vallei Abqar als een reiger over zijn waterrijk, de verdrietige koning. De avond was geel en blauw en werd bescheiden gevuld door de bellen van zijn twee magere geiten die onder de bomen kauwden, in gezelschap van de ezel. Hij liep naar beneden om afscheid te nemen van de geiten, die onbewogen verder kauwden onder zijn omhelzing en nam de ezel mee naar boven om hem te drenken. Nog eenmaal bleef hij staan en keek op naar het domend gewelf. Hij had een brok in de keel en knipperde snel met zijn ogen.

Binnenshuis had Mamoerra een chaotisch en levendig gesprek met Cheira en Heira, die haar hielpen een uitgebreid avondmaal te bereiden. Zij was druk in de weer, lachte luid en onoprecht om de kramp in haar arme hart te overschreeuwen. Cheira en Heira zagen het aan en schudden bedroefd hun hoofd. Zij ontweek hun blikken en keek ook niet op of om toen Baba Baloeck in de deuropening stond. Zij beduidden hem met gebaren weg te gaan. Het schokschouderen van Mamoerra, die met haar rug naar hen toe stond, deed hen

hun bezigheid staken om haar in hun armen te nemen: haar ogen waren twee watervallen.

‘Stil maar, dotje, stil, o cadulleken toch, het komt goed, melkslobberken, het komt goed.’

Ze hadden haar altijd aan het lachen kunnen krijgen met hun vreemde woorden en bizarre koosnaampjes en ook nu lukte dat. Ze lachte door haar tranen heen, maar zoals dat in zulke gevallen gaat, huilde zij daarna nog heviger. Het brak hun hart. Een hagedis hield hun bezigheden in de gaten.

Na een uitgebreid maal en uitgebreid afscheid in de open binnenplaats, gingen Cheira en Heira weg. Baba Balোক en Mamoerra keken hen na terwijl zij in het maanlicht de heuvel af wiegelden. Het was opvallend dat niemand buiten was en er geen geluid uit de huizen kwam.

Na een bijzonder teder minnespel – heupenspel, noemden Cheira en Heira dat – kon Mamoerra die nacht de slaap niet vatten. Ze lag steunend op haar elleboog het sluimerende profiel van haar man op te drinken en op te eten met haar ogen die een en al pupil en glinstering waren. Ze hadden elkaar voor het eerst geheel naakt bemind, voor het eerst had hij haar met bewondering van alle zijden bekeken en met bewondering hadden zijn handen haar gestreeld. Ze had schaamteloos gekird; haar huid tintelde en kabbelingen voeren naar haar onderlijf. Ze glimlachte verzaligd omdat hij eindelijk had begrepen dat zij in de strelingen van haar man wilde voelen dat hij haar mooi vond en dat hij haar *zag*, niet alleen begeerde: hij moest zijn blik mandsgewijs met haar vormen en schaduwlijnen vullen, voordat hij haar met krachtige handen bij de flanken vatte.